

פת מאסרו הממושכת, בדיעותיו הפילוסופיות ובמצעים בהם הצליח לשמור על כושרו הגופני והנפשי בשנות בידודו הארוכות, עד לפני שלושה שבועות.

היה זה בעת ששרהביטחון, שמעון פרס, הופיע בפני הסטודנטים של אוניברסיטת תל-אביב, במיפגש שאמור היה להיות דרשית של שאלות ותשובות. לפתע, בתוך כל השאלות על ענייני ביטחון ומדינה, התרומם מתוך קהל המאזינים מרדכי קידר, מוצק, שזוף ונמרץ כפי שהיה לפני 18 שנה, בעת שהוכנס לכלא.

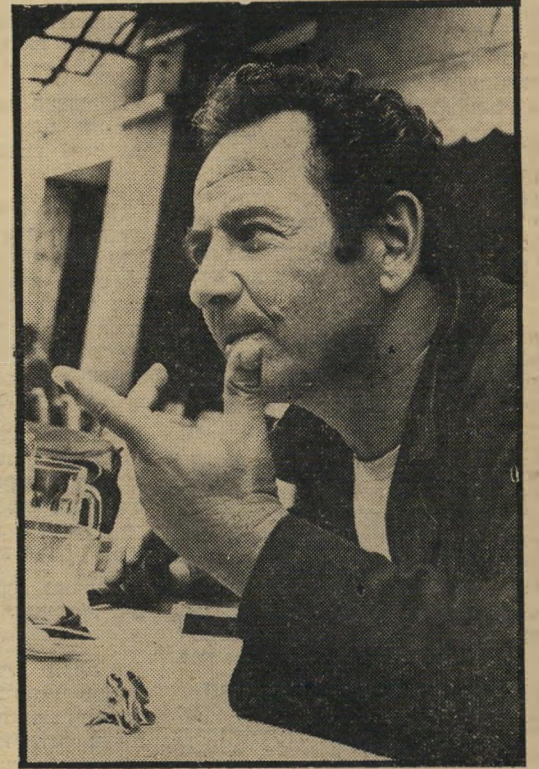
הוא ניגש אל המיקרופון והיפנה שאלה לעבר שר הביטחון, "השאלה שלי נוגעת לתחום החוק והמוסר". פתח את דבריו, "שמי מרדכי קידר. נדונתי בפני בית-דין בדלתיים סגורות. אני מניח ששרהביטחון יודע את נסיבות מעצרי ומשפטי. אני טוען שהמישפט נגדי היה מביים. אני מניח ששרהביטחון יודע שעמדתי היתה והינה שאני אגיש בקשה לעריכת מישפט חוקי..."

גווייה יצאה מהקבר

בנקודה זו איבד שרהביטחון את סבלנותו. "האם הוא סטודנט?" שאל את הנוכחים על במת-הנשיאות. מוטקה עצמו השיב לו: "אני סטודנט מן המניין". פרס נאלץ להקשיב להמשך שאלתו.

"הוחזקתי במקום הקרוי בית-הסוהר המרכזי ברמלה שהאוכלוסיה בו היתה מעורבת, לאסירים הערבים הכלואים שם אמרו שאני איש-ביטחון לשעבר. זאת אומרת לגביהם, שאני הכנסתי אותם או את חבריהם לכלא. וזה אומר לגביהם שדמי הוא מותר והפקר. לאסירים היהודים שם אמרו שאני אסיר בטחוני, שפירושו לגביהם שאני מכרתי את המדינה, ויש רק ויכוח כמה מכרתי ובכמה."

"כשיצאתי מבית-הסוהר הסתבר לי שעקרונות המצב בתוך אינו שונה מזה שהיה בבית-הסוהר. הציבור אינו יודע ואינו יכול לדעת בשל מה נכלאתי למשך 17 שנה בכלא. יש איסור פירסום על כך. הציבור יכול להסיק

לא עניין אישי, עניין מיפלצתי

מכך רק מסקנה חד-משמעית: בהתאם לנתונים שהעניין הוא חסוי ושנידוני למאסר עולם — רק סביר הוא שהאיש מות נגדי היו ביטחוניות ובוודאי מן הסוג החמור ביותר. "שאלתי היא: מדוע לא ירסמו הגורמים המוסמכים שמרדכי קידר לא הואשם אף פעם בעבירות בטחוניות, קל וחומר לא נשפט ולא הורשע על עבירות בטחוניות?" שמעון פרס נעץ במוטקה מבט ארוך. "היה לי רושם". סיפר מרדכי קידר אחר-כך, "שהוא ראה לפניו אדם שיצא מהקבר". פרס סובב את ראשו, פנה לכיוון אחר, התעלם משאלתו של קידר ואמר למיקרופון: "מי השואל הבא?" מוטקה התיישב במקומו ותחל לפטט את מיקטרותו.

אולם הסטודנטים שנכחו באולם לא היו מוכנים לעבור לסדר-היום על שאלתו, של קידר, כפי שביקש פרס לעשות. מישוהו מהסטודנטים זרק לעבר פרס מדוע אינו משיב לשאלה, "אינני חייב לענות!" אמר פרס. "אבל הזמנת לשאול אותך שאלות!" הטיחו בפניו.

פרס נאלץ היה להתייחס לשאלתו של קידר. "היה בית-דין", אמר, "שהחליט מה שהחליט. לגבי הפירסום בית-הדין החליט מה לפרסם ומה לא לפרסם".

בכך הסתיים הדו-קרב המילולי בין מרדכי קידר ושמעון פרס. אינטרמצו קצר שהיה בו כדי להצביע על העובדה כי הפרשה המיסתורית של מרדכי קידר טרם נקברה סופית. היא עשויה לחזור, לבצבץ ולהטריד מחדש.

שכן, היא מסוג הפרשיות שאינן ענייני הפרטי של פרס זה או אחר בחברה.

בדומה לפרשת העסקהביש במצריים, שכל הניסיונות להעלימה ולטשטשה עלו בתוהו והחברה הישראלית

....זאת רק שאלה של מתי, איפה ומי יהיה הקורבן הבא...

המסכנת את ביטחונם של פרטים אחרים בחברה בה הוא חי, שאין להם כל קשר למישפטו ולמידת העוול שנגרם לו, לדעתו.

תביעה זו אינה מעוגנת רק בנימוקים תבונתיים ומורכיים. היא קשורה גם בשוט המונף עליו על ידי החברה. מרדכי קידר נידון, אחרי שהורשע באשמת ביצוע רצח ושוד שאין להם כל קשר לשוד בעפולה או לרצח בחדרה, למאסר עולם. במונחים של שנות מאסר — מאסר-עולם הוא 20 שנות כליאה. אסיר-עולם רגיל, עשוי לצאת לחופשי רק אחרי 16 שנות מאסר, שכן לגבי אסיר-עולם אין מקובל להפחית שליש מתקופת המאסר בגין התנהגות טובה בכלא.

עניין מיפלצתי

מרדכי קידר שוחרר מבית-הסוהר אחרי שריצה 17 שנים מ-20 שנות המאסר בפועל של מאסר-העולם שלו. הוא שוחרר בערבות של צד שלישי. מבחינה משפטית רשאית המדינה, באמצעות מוסד מיוחד הקיים למטרה זו, להחזיר את מרדכי קידר לכלא, לריצוי שלוש שנות מאסר נוספות, גם מבלי לשפטו מחדש.

למרות היותו מודע לשתי עובדות אלה — לסיכון החברה במאבקו לצדק ולסיכון חירותו האישית — גראה כי מרדכי קידר אינו מוכן להשלים עם הגורל שגזרו עליו. השאלה שהיפנה בפומבי לשרהביטחון שמעון פרס היתה רק הסימן הראשון לכך. הסביר מוטקה את הסיבות שהניעוהו להפיר את קשר השתיקה מסביב לפרשה שלו: "כשיצאתי מבית-הסוהר רציתי להמתין עם פתיחת מאבקי, לא היתה לי בפנים הערכת-מצב של החוק. כש" יצאתי נאמר לי שהוועדה ששיחררה אותי יכולה להתכנס בכל רגע ולהחליט על החזרתו לכלא. לא רציתי להבהיל אותם ואת כל אלה שהביאו לכליאתי. הדבר מסוכן ביותר הוא כשיש לך עסק עם מישהו מבוהל, שהאופציות העומות לרשותו הן כה מרובות ומתוך פאניקה הוא עלול עוד ללחוץ על הכפתור הלא נכון.

"חצי שנה שתקתי. אחר-כך הלכתי ללמוד באוניברסיטה. שם הכרתי את פרופסור קרוי והפכנו לחברים באותו ערב שהיכרנו. אני הייתי מעדיף לבחור את המקום והזמן להתמודדות שלי לפי כללים של פייטר, כשהמאבק הוא על שני דברים: על מה החזיקו אותי? ואיך החזיקו אותי? עד עתה טיפלו קצת בעתונות בבעיה איך החזיקו אותי. אולם אי-אפשר להתחמק מהשאלה הראשונה. אני חייב לגרום לכך שהיה ברור שלא שפטו אותי על עבירה ביטחונית אלא על עניין פוליטי. מאוחר יותר אתפנה לטפל בבעיה איך שפטו אותי.

"תוך שנות בידודתי בבית-הסוהר זיהיתי שבמדינה המושתתת על העיקרון שהמדינה והציבור — או החברה — הם המטרה בפני עצמה והאדם הוא רק אמצעי להשגת מטרה זו, זאת רק שאלה של מתי, איפה ומי יהיה הקורבן הבא שיועלה על המזבחה. זיהיתי זאת. זה בכלל לא דבר אישי. אין מה לדבר בכלל על העניין של נקמה אישית. זה דבר הרבה יותר מיפלצתי. במדינה בה האינסטנציה המישפטית העליונה היא בית-דין צבאי בדלתיים סגורות ובה אפשר לכלוא בן-אדם במשך שבע שנים בתא מבודד — הכל יכול לקרות בה.

"צריך לקרוא לדברים בשמם. בכל עימות שהוא — לא חשוב באיזה מישור ובאיזה נושא — העיקרון הוא שהצד הצודק יכול להרוויח מגילוי דברים והצד הלא-צודק יכול להימנע מהפסד על-ידי העלמת דברים". מוטקה קידר רוצה שהדברים ייחשפו ויבוררו עד תום בפומבי.

(המשך סידרת הכתבות על פרשת המיסתורין של מרדכי קידר — בגיליון הבא).

לא גרפאה ממנה כל זמן שלא נחשפה כליל, כך גם פרשת מרדכי קידר תוסיף לנקר, להציץ ולהטריד את מצפונה של החברה הישראלית עד שלא תבורר סופית.

והי אחת התעלומות העדינות ביותר בתולדותיה של ישראל.

פיתרונה אינו פשוט. הוא מסובך אפילו יותר מאשר פיתרון העסקהביש, שכבר הפיל משלות בישראל וגרם לגפילתם של ענקים, כמו בן-גוריון, מעל הבמה הפוליטית. זה מול זה ניצבים בפרשה זו שני עקרונות-יסוד עליהם מושתתת כל חברה דמוקרטית בריאה.

מצד אחד ניצב העיקרון של זכויות-הפרט במישטר דמוקרטי: חופש הדיבור שלו, פומביות מישפטו, זכותו להילחם לטיהור שמו ומחיקת אות-קין שהוטבע במצחו, לטענתו שלא בצדק.

מצד שני עומד העיקרון של קיום החברה, בתוכה חי

....הצד הצודק ירוויח מהגילוי"

אותו פרט וביטחונה. במקרה זה אין מדובר במליצה או בכיסוי שנועד לחפות על סיבות אחרות.

בפרשתו של מרדכי קידר קיימת סתירה עמוקה באפ-שרות המימוש של שתי הזכויות גם יחד: זכותו של הפרט לצדק וזכותה של החברה לביטחון. שכן, לא מרדכי קידר הוא העלול לסכן את ביטחון החברה. עצם מאבקו למימוש זכויותיו הוא המסכן במקרה זה את שלומה של החברה.

מה שנדרש ממרדכי קידר הוא להשלים עם האפשרות שהחברה עשתה לו עוול, שללה ממנו את זכויות היסוד שלו ואת חירותו שלא בצדק — ולשתוק. נתבע ממנו להבין שמילחמתו על הצדק הפרטי שלו היא מילחמה